

Aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
de heer T. Aartsen
Postbus 20902,
2500 EX Den Haag

Datum: 14 januari 2026

Betreft Internetconsultatie wijziging van de Omgevingswet versterking VTH stelsel milieu

Geachte heer Aartsen,

Graag maken wij, de Grootouders voor het Klimaat, stichting Advocaat van de Aarde en MOB gebruik van de gelegenheid om te reageren op het wetsvoorstel versterking VTH stelsel.

Inleiding en samenvatting

In 2021 constateerde de Commissie Van Aartsen dat de omgevingsdiensten in Nederland niet onafhankelijk genoeg zijn en dat ze capaciteit en deskundigheid missen. Tevens stelde de Commissie dat gemeenten te sterk hun stempel kunnen drukken op de omgevingsdiensten en dat centrale regie nodig is. Staatssecretaris Heijnen vond de voorstellen van de Commissie echter te ver gaan en toonde zich niet van plan verantwoordelijkheid bij provincies en gemeenten weg te halen. Van Aartsen [toonde](#) zich teleurgesteld: 'De wil om problemen echt aan te pakken ontbreekt. Leiderschap en harde keuzes zijn nodig, anders komen we niet verder'.

Onze organisaties vinden dat het wetsvoorstel *Versterking VTH-stelsel milieu* onvoldoende antwoord geeft op de structurele problemen van het VTH-stelsel. Omgevingsdiensten blijven teveel afhankelijk doordat bevoegdheden en financiering volledig bij gemeenten en provincies blijven liggen, terwijl het Rijk te weinig regie en toezicht voert. Hoewel wordt ingezet op scholing, laten praktijkvoorbeelden (we gaan hier uitgebreid op in) zien dat milieuwinst vaak pas wordt afgedwongen via juridische procedures die door burgerinitiatieven worden aangespannen. De voorbeelden wijzen op bestuurlijke onwil en het laten prevaleren van economische belangen boven milieu en gezondheid.

Wij beschrijven een patroon van systematisch "geknoei" met milieurecht door overheden en bedrijven, wat zich uit in pogingen om wetgeving af te zwakken, falend beleid en gebrekkige handhaving. We sluiten aan bij adviezen van de Rli over de noodzaak van sterkere juridische borging en handhaving. Conclusie is dat niet alleen deskundigheid, maar vooral een fundamentele cultuur- en structuurverandering nodig is, met als resultaat een goed toegeruste vergunningverlening- en handhavingdienst, die zonder politieke beïnvloeding toezicht kan houden op naleving van milieuregels en in staat is om adequaat te handhaven als daar noodzaak toe is.

Onafhankelijkheid

Het huidige wetsvoorstel verandert niet veel aan de verdeling van bevoegdheden: het grootste deel blijft bij de gemeenten, een kleiner deel bij de provincies en een heel klein deel bij het Rijk. De

Grootouders voor het Klimaat email info@grootoudersvoorhetklimaat.nl website <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl>
Stichting MOB email: info@mobilisation.nl; website: www.stichtingmobilisation.nl
Stichting Advocaat van de Aarde email info@advocaatvandeearde.nl website <https://advocaatvandeearde.nl>

omgevingsdiensten zijn als regel alleen adviserend. Bovendien zijn omgevingsdiensten afhankelijk van de gemeenten voor hun financiering. Dat kan ertoe leiden dat ze terughoudend zijn in het adviseren om handhavend op te treden als ze weten dat een gemeente dat niet op prijs stelt.

De ervaringen van MOB laten ook zien dat door het bevoegd gezag telkenmale pogingen worden gedaan om regelgeving te negeren of te omzeilen. De ervaring leert ook dat het Rijk (in de praktijk de Inspectie Leefomgeving en Transport, ILT) te weinig toezicht houdt op de uitvoering op decentraal niveau. Dit wetsvoorstel verbetert die situatie niet. Het is noodzakelijk dat de onafhankelijkheid van Omgevingsdiensten juridisch geborgd wordt en dat in samenhang daarmee ook de financiering beter wordt georganiseerd.

Deskundigheid

De omgevingsdiensten in Nederland hebben begin 2025 een [academie](#) in het leven geroepen waar mensen worden opgeleid die bij de omgevingsdiensten werken: 'De academie draagt bij aan het verbreden en verdiepen van de kennis, vaardigheden en expertise van de meer dan 6.000 omgevingsdienst-professionals, die zich elke dag inzetten voor een gezonde, veilige en schone omgeving', aldus deze website.

Alhoewel het vergroten van de deskundigheid van VTH medewerkers een belangrijke stap is, kan de vraag worden gesteld of hiermee ook werkelijk de kwaliteit van de vergunningverlening omhoog zal gaan. Een recent voorbeeld is de kunstmestfabriek Yara in Sluiskil die volgens de Raad van State alsnog een natuurvergunning moet [aanvragen](#). MOB vindt dat Yara te veel stikstof uitstoot, maar de provincie, die de vergunning verstrekt, was het daar niet mee eens. De hoogste rechter tikt de provincie nu op de vingers. De vraag die rijst is: kwam het vernietigde besluit voort uit onkunde van de vergunningverleners of uit onwil c.q. beleid van het bevoegd gezag, i.e. de provincie om industrie maximaal te koesteren?

Overigens hoeft er niet altijd een uitspraak van de rechter aan te pas te komen om tot een goede uitvoering van milieuregelgeving te komen. Zo sloten MOB en FrieslandCampina onlangs een deal over forse reductie van de ammoniak uitstoot van hun vestiging in Veghel. MOB heeft in 2022 de provincie verzocht om de uitstootnorm voor ammoniak aanzienlijk aan te scherpen, en om de natuurvergunning van het bedrijf in te trekken. Hangende deze procedures werd duidelijk dat de wettelijke norm voor ammoniak in 2028 zal worden aangescherpt. Dit is door MOB min of meer afgedwongen bij I&W en opgenomen in de Omgevingswet. Om een einde te maken aan de procedures en deze nieuwe norm zo snel mogelijk te implementeren zijn partijen met elkaar in overleg gegaan. Dat heeft geresulteerd in een aantal afspraken. De ammoniakuitstoot gaat met > 80% omlaag naar < 5 ton/jaar. De provincie legt deze overeenkomst vast in de vergunningen van het bedrijf en zal hierop gaan handhaven. MOB trekt in ruil hiervoor alle juridische procedures tegen het bedrijf in, zie [persbericht](#) van FrieslandCampina. Ook deze casus laat zien dat de verantwoordelijke overheid in gebreke is gebleven bij toezicht en handhaving. Het roept dan ook de vraag op of de vergunningverleners van de provincie voldoende kennis hebben om een bedrijf als FrieslandCampina aan te zetten om best beschikbare technieken in te zetten (die al meer dan 30 jaar bestaan) of dat er sprake was van bestuurlijk onwil c.q. beleid om bedrijven niets in de weg te leggen.

Een derde voorbeeld is [Olam Food Ingredients](#). Onder druk van een door MOB gestarte juridische procedure besloot de cacao-fabriek OFI in Koog aan de Zaan de jaarvracht ammoniak omlaag te brengen van ruim 260 ton ammoniak in 2020 naar circa 12 ton per oktober 2024 en ruim 4 ton per 1 januari 2028. Olam/ofi verdwijnt hierdoor uit de top 100 van ammoniakuitstoters. Deze reductie wordt bereikt met technische middelen conform de wettelijk verplichting tot toepassing van Best Beschikbare Technieken. Ook hier rijst de vraag waarom de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) niet zelf het initiatief nam om Olam te dwingen de ammoniak emissies drastisch te

verlagen. Is het onkunde van de betrokken vergunningverleners of onwil/beleid van de betrokken bestuurders?

Grenzen aan geknoei

Op 19 januari 2023 sprak hoogleraar Natuurbeschermings- en waterrecht Kees Bastmeijer zijn [afscheidsrede](#) uit aan de Tilburg University getiteld 'Grenzen aan geknoei'. Hiermee duidt hij op een praktijk van overheden en bedrijven (en voor hen werkende juristen), gericht op het creatief uitleggen en omzeilen van het natuurbeschermingsrecht op een manier die gunstig uitpakt voor economische belangen, maar die de realisatie van de natuurdoelen vertraagt of onmogelijk maakt. De term 'geknoei' verwijst volgens Bastmeijer niet naar onwetendheid of klungeligheid maar naar een reeks van handelingen die expliciet bedoeld zijn om het natuurbeschermingsrecht af te zwakken of te omzeilen. Aan de hand van een groot aantal voorbeelden laat Bastmeijer zien dat het niet gaat om incidenten, maar om grootschalig en systematisch geknoei door meerdere overheidsniveaus.

De voorbeelden van Bastmeijer kunnen moeiteloos worden aangevuld met voorbeelden uit de praktijk van MOB. De problemen beginnen vaak al bij het vormgeven van wetgeving. Het Toetsingskader Ammoniak, het Programma Aanpak Stikstof en de Bouwvrijstelling waren allemaal wetswijzigingen die als doel hadden om de wettelijke verplichtingen voor het beschermen van natuur te omzeilen. In alle drie de gevallen werd het, ondanks negatieve adviezen op voorhand, aan de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State overgelaten om er een streep doorheen te zetten. Op een vergelijkbare manier werd in de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering (WSN) stikstofhandel mogelijk gemaakt, iets dat verboden was ten tijde van het PAS. Het gevolg was dat er op grote schaal werd gehandeld in 'stikstofrechten', ook al was op voorhand bekend dat dit geen stand kon houden. MOB heeft 2 jaar moeten knokken om het massale misbruik van latente stikstofruimte aan banden te leggen. De RvS vond kennelijk ook dat het zo niet langer kon en greep in, zie de [uitspraken van de RvS](#) van 18 december 2024.

Enkele andere voorbeelden van overheidsgeknoei zijn:

- Fraude met verspreidingsberekeningen tbc vliegveld Lelystad vliegveld. I&W (Cora van N.) noemde dat een list. Het is fraude, daarom is ook aangifte gedaan bij OM.
- I&W stelt 50 miljoen te beschikking om Schiphol aan vergunningen te helpen, terwijl men wist dat de natuurvergunning geen stand zou houden (bewijs via Woo-verzoeken verkregen). Dus I&W schreef de vergunningaanvraag c.q. assisteerde daarbij en verleende ook de vergunning.
- Op de laatste dag van de kabinetsval verleende de minister aan Vliegvelden Rotterdam en Eindhoven een "positieve weigering". Ook hiervan is al lang bekend dat dergelijke weigering geen stand gaan houden bij de rechter. Door de wet bewust te omzeilen wordt wel tijdswinst geboekt; dit ten koste van de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van de overheid.
- Nieuwe grote gascentrale in Nijmegen met stikstofruimte van de kolencentrale die in 2015 zijn laatste adem uitblies. Deze is ook al lang gesloopt. Provincie Gelderland gebruikt oude natuurvergunning van 2007 voor de kolencentrale om de stikstof van de nieuw gascentrale mee te salderen.
- Schiphol en de Staat zijn broederlijk in beroep gegaan tegen de vernietiging van de natuurvergunning van Schiphol. Het illustreert nogmaals dat de overheid hier niet acteert als een onafhankelijk partij.

Deze voorbeelden laten zien dat ministeries het verkeerde voorbeeld geven waar het gaat om maximaal oprekken van de juridische grenzen en er meer dan regelmatig en doelbewust overheen gaan.

Adviezen RLI

In het RLI advies [Met recht balanceren](#) (juni 2024) onderkent de Raad dat er steeds meer rechtszaken worden aangespannen door o.a. burgers en belangenorganisaties, die zich bijvoorbeeld zorgen maken over de kwaliteit van de leefomgeving. Ze wenden zich in zo'n geval tot de rechter om een betere handhaving af te dwingen van de regels ter bescherming van natuur en milieu. Ook als de overheid omgevingsvergunningen gebrekkig handhaaft of niet tijdig actualiseert, is dit vaak aanleiding voor een gang naar de rechter. De RLI kwam met o.a. de volgende aanbevelingen:

- Versterk de juridische functie op de wetgevingsafdelingen van de ministeries.
- Zorg voor een betere toetsing van nationaal beleid voor de leefomgeving aan de Grondwet, Europese richtlijnen en internationale verdragen.
- Kies bij de omzetting van Europese richtlijnen in nationale wetten en regels voor een robuuste invulling, die zich niet beperkt tot de minimumeisen.
- Geef meer prioriteit aan het tijdig actualiseren van vergunningen en de handhaving ervan.

In een volgend advies '[Falen en opstaan](#)' (mei 2025) schrijft de RLI dat er geen effectief samenspel is tussen overheid, gemeenschappen en bedrijfsleven:

'In de afgelopen veertig jaar is rond de zorg voor collectieve belangen het zwaartepunt komen te liggen bij overheid en bedrijfsleven. Dit komt doordat de overheid de afgelopen veertig jaar in toenemende mate marktwerking tot uitgangspunt van haar beleid heeft gemaakt en tegelijk zelf ook steeds meer de werkwijzen van het bedrijfsleven is gaan toepassen. Efficiëntie en een sterke budgettaire oriëntatie zijn ook bij de overheid steeds belangrijkere waarden geworden. Financieel-economisch gezien leverde deze benadering goede resultaten op. De bedrijvigheid in Nederland ontwikkelde zich succesvol, het bruto binnenlands product groeide en de materiële welvaart nam fors toe, maar er waren ook veel schadelijke neveneffecten: vervuiling van het milieu, achteruitgang van water- en bodemkwaliteit, verlies van biodiversiteit enzovoort. Door het eenzijdige samenspel tussen overheid en bedrijfsleven zijn, kortom, de collectieve belangen in de leefomgeving verwaarloosd.'

Overheidscriminaliteit

In zijn [oratie](#) van 23 januari 1998 introduceerde hoogleraar Van den Heuvel het begrip 'overheidscriminaliteit'. Hij definieert het begrip als volgt: 'overheidscriminaliteit betreft delicten, gepleegd door overheidsorganisaties als zodanig, of individuen of groepen daarbinnen, binnen het kader van hun gewone ambtelijk organisatorische functie'.

Ook gebruikt hij de term collusie (citaat):

'Collusie is een ander woord voor heimelijke verstandhouding, met name om illegale praktijken toe te dekken. Collusie kan tussen allerlei partijen voorkomen. Ik beperk me hier tot de samenspanning tussen overheid en bedrijf, of tussen overheidsdiensten onderling. Het gaat me om die medebetrokken overheid. Wij kennen de overheid als boevenvanger, niet als boef. Ja, er gaat hier en daar wel eens iets fout, en in elke mand zit wel een rotte appel. Maar een ministerie dat of een openbare dienst die crimineel samenspanst, valt buiten de verbeelding, ook in criminologisch opzicht'.

Het verschijnsel is dus al langer bekend, maar in de afgelopen 25 jaar heeft het groteske vormen aangenomen. In het programma Zembla zijn heel wat van zulke voorbeelden aan de orde geweest, zoals '[Beerput Nederland](#)'. Hierin proberen de makers de vraag te beantwoorden: 'Hoe komt het dat frauduleuze Nederlandse afvalverwerkers al decennialang vrijwel ongestoord milieuwetten kunnen overtreden?' Ook deze afleveringen zijn interessant: [de macht van Monsanto](#) en [De afvaldump](#).

Cultuur- en structuurverandering is nodig

Het rapport van de commissie Van Aartsen stelt dat de omgevingsdiensten niet onafhankelijk genoeg zijn en dat ze capaciteit en deskundigheid missen. Bovengenoemde voorbeelden uit de MOB praktijk

laten zien dat er meer aan de hand is: er is niet alleen sprake van gebrek aan deskundigheid bij vergunningverleners en handhavers, maar ook onwil bij bestuurders en politici. Zij laten private economische belangen prevaleren boven de kwaliteit van de leefomgeving en gezondheid van mensen.

In feite is er te weinig moreel besef op alle niveaus dat je je aan milieuregels moet houden. Dit is, anders dan moord en diefstal, niet iets in de sfeer van 'goed en kwaad' maar van 'calculatie': wat doen anderen, wat is de pakkans, is het lastig en wat betekent het voor de bedrijfsvoering. Er zitten vast heel goede mensen bij omgevingsdiensten, maar die hebben het bestuurlijk en politiek niet voor het zeggen en kunnen in hun eentje geen vuist maken. De klus is te veel te groot en er wordt te weinig in geïnvesteerd.

Wij stellen voor om de omgevingsdiensten een duidelijker, zelfstandige rol toe te kennen. Voor wat het onderdeel vergunningverlening betreft moeten zij een deskundig en zwaarwegend advies uitbrengen aan het bevoegd gezag. Als van het advies van de omgevingsdienst wordt afgeweken dan dient dit gepaard te gaan met een openbare motivering. Zo behoudt het bevoegd gezag de bestuurlijke verantwoordelijkheid, maar wordt het verplicht om verantwoording af te leggen als van het advies van de omgevingsdienst wordt afgeweken.

Voor toezicht en handhaving moet de omgevingsdienst een zelfstandige rol hebben bij de beoordeling van de vraag of de in de regelgeving en vergunningen vastgelegde verplichtingen worden nageleefd. Als dat niet het geval is, moet de omgevingsdienst los van politiek opportunisme kunnen doorpakken. Daarbij wijzen wij erop dat volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State moet worden uitgegaan van een beginselplicht tot handhaving. Alleen in zeer bijzondere gevallen kan van handhavend optreden worden afgezien. Bestuurlijke en politieke overwegingen zijn bij handhaving dus niet aan de orde. Er moet wel worden getoetst aan de evenredigheid, maar dat is een juridische toets die de omgevingsdienst kan uitvoeren. Uiteraard is rechterlijke toetsing mogelijk wanneer belanghebbenden van mening zijn dat een handhavingsbesluit onjuist is.

We hebben er begrip voor dat de overheid opziet tegen een dergelijke ingrijpende verandering, maar we vrezen dat met het conceptwetsvoorstel de uitvoeringsorganisaties onvoldoende onafhankelijk zullen blijven en hun taken nog steeds niet naar behoren zullen kunnen uitvoeren. De eerder geconstateerde problemen zullen zo niet worden opgelost.

We denken dat omgevingsdiensten moeten worden losgemaakt uit het spinnenweb van bestuurders en politici waarin ze verstrikt zijn geraakt en dat ze veel beter moeten worden uitgerust met geld en capaciteit en met belangstelling voor wat ze doen.

Artikel 21 van de Grondwet

In hoofdstuk 4 van het conceptwetsvoorstel staat (pagina 29) dat met dit wetsvoorstel de Minister van IenW van instrumentarium wordt voorzien, dat hem in staat moet stellen 'het VTH-stelsel milieu stevig te monitoren en zo nodig te kunnen aansturen. Dit moet bijdragen aan de bescherming van de fysieke leefomgeving, waaronder de gezondheid en het woon- en leefklimaat van omwonenden. Hiermee zet de wetswijziging – indirect – in op de zorgplicht van de overheid ten aanzien van de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu van artikel 21 van de Grondwet.'

Wij zijn blij dat hiermee de link wordt gelegd tussen het VTH stelsel en artikel 21 van de Grondwet, maar we zijn ook van mening dat er veel meer voor nodig is dan het huidige wetsvoorstel om de zorgplicht van de overheid ten aanzien van de leefomgeving daadwerkelijk goed te organiseren. De

formulering van de sociale grondrechten 20, 21 en 22 moet zodanig worden aangepast dat de te bereiken doelen concreter worden aangegeven en dat burgers zich daarop kunnen beroepen wanneer de overheid in gebreke blijft deze doelen na te streven of stappen zet die het halen van de doelen frustreren. Graag verwijzen we naar onze [inbreng](#) op de internetconsultatie 'Wijziging van de Grondwet ter invoering van constitutionele toetsing'.

Klimaatdoelen

De omgevingsdiensten spelen een belangrijke rol bij de uitvoering en handhaving van klimaatbeleid. De belangrijkste taken zijn toezicht op naleving van de energiebesparingsplicht, opnemen van klimaat- en energie-eisen in vergunningen (bijv. emissiegrenzen, energie-efficiëntie) en adviseren over duurzame alternatieven bij nieuwe initiatieven. Ook het begeleiden van bedrijven bij rapportage (zoals de informatieplicht energiebesparing) en ondersteuning van gemeenten en provincies bij de uitvoering van het Klimaatakkoord en de regionale energie- en klimaatplannen (RES) zijn essentieel. Tot slot kan worden genoemd: adviseren van gemeenten en provincies over klimaatadaptatie (hitte, wateroverlast, droogte) en rapportage over de voortgang van klimaatdoelen. De urgentie van het klimaatprobleem vergt dat de VTH community ook in dit opzicht onafhankelijk en krachtadig kan optreden.

Stelselherziening VTH

Op basis van bovengeschetste analyse – structurele afhankelijkheid, bestuurlijke onwil, systematisch “geknoei”, tekortschietende handhaving en onvoldoende juridische borging – stellen wij een stelselherziening voor. Dit moet waarborgen dat milieubescherming beter geborgd en uitgevoerd wordt. Daarvoor zijn wetten nodig die onafhankelijkheid waarborgen, belangenverstrengeling uitsluiten, handhaving verplicht stellen en burgers effectieve rechtsbescherming geven.

Deze stelselherziening is uitgewerkt in de bijlage bij deze brief.

Met vriendelijke groet,

[Grootouders voor het Klimaat](#), Corina van Arnhem (voorzitter)

[Stichting MOB](#), Johan Vollenbroek (voorzitter)

[Stichting Advocaat van de Aarde](#), Frans Vollenbroek (voorzitter)

Bijlage bij Internetconsultatie wijziging van de Omgevingswet versterking VTH stelsel milieu

Grootouders voor het Klimaat, stichting MOB en stichting Advocaat van de Aarde stellen onderstaande wetsvoorstellen voor. Deze voorstellen hoeven niet te leiden tot afzonderlijke wetten maar kunnen worden verwerkt in al bestaande wetten.

1. Wet op de onafhankelijke Omgevingsautoriteit (WOA)

Doel

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) beschermen tegen politieke en economische beïnvloeding op decentraal niveau. Kernmaatregelen:

- Omvorming van omgevingsdiensten tot zelfstandige bestuursorganen (zbo's) of één landelijke Omgevingsautoriteit met regionale vestigingen.
- Overdracht van advisering over vergunningverlening voor milieubelastende activiteiten van gemeenten en provincies naar deze autoriteit, waarbij wordt vastgelegd dat alleen met een openbaar gemaakte motivering van het advies kan worden afgeweken. Tevens overdracht van toezicht en handhaving van gemeenten en provincies naar deze autoriteit.
- Bestuur benoemd op basis van deskundigheid, niet via bestuurlijke vertegenwoordiging.
- Wettelijk verbod op inhoudelijke aanwijzingen door ministers, provincies of gemeenten bij individuele dossiers.

Waarom nodig

- Doorbreekt structurele belangenverstrengeling.
- Maakt een einde aan de situatie waarin degenen die besluiten over vergunningaanvragen en verantwoordelijk zijn voor toezicht en handhaving zich laten leiden door politieke belangen zonder daarover openbaar verantwoording te hoeven afleggen.

2. Wet structurele Rijksfinanciering VTH

Doel

Financiële onafhankelijkheid van omgevingsdiensten/autoriteit waarborgen.

Kernmaatregelen:

- Rijksfinanciering via een meerjarige, geoormerkte begrotingspost.
- Geen directe financiële afhankelijkheid meer van gemeenten of provincies.
- Wettelijke minimumnormen voor personeelsbezetting, opleidingsniveau, caseload per inspecteur
- Indexatie gekoppeld aan inflatie en uitbreiding van taken (klimaat, natuur, gezondheid).

Waarom nodig

- Haalt de "betaalt = bepaalt"-dynamiek uit het stelsel.
- Maakt structurele investeringen mogelijk.

3. Wet scheiding bestuur en inhoudelijke besluitvorming milieu

Doel

Bestuurlijke inmenging in individuele vergunning- en handhavingsbesluiten tegengaan.

Kernmaatregelen:

- Codificatie van het principe: milieujuridische toetsing is geen politieke afweging
- Vastleggen dat in gevallen van milieubelastende of potentieel milieubelastende activiteiten geen druk op medewerkers mag worden uitgeoefend.
- Verplichte logging en openbaarmaking van bestuurlijke contacten over lopende dossiers.

Waarom nodig

- Pakt bestuurlijke onwil en informele beïnvloeding rechtstreeks aan.
- Versterkt de rechtspositie van uitvoerende professionals.

Grootouders voor het Klimaat email info@grootoudersvoorhetklimaat.nl website <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl>

Stichting MOB email: info@mobilisation.nl; website: www.stichtingmobilisation.nl

Stichting Advocaat van de Aarde email info@advocaatvandeearde.nl website <https://advocaatvandeearde.nl>

4. Wet versterking handhaving en actualisatie vergunningen

Doel

Een einde maken aan het laten voortbestaan van verouderde, onrechtmatige of “slapende” vergunningen. Kernmaatregelen:

- Wettelijke verplichting tot periodieke herbeoordeling van vergunningen (bijv. elke 5 jaar).
- Automatische herziening bij aanscherping van EU-normen, nieuwe BBT-conclusies of overschrijding natuur- of gezondheidsnormen
- Invoering van handhavingsplichten i.p.v. handhavingsbevoegdheden.
- Sancties bij nalaten (bestuursrechtelijk én tuchtrechtelijk).

Waarom nodig

- Doorbreekt het patroon van “laten liggen tot de rechter ingrijpt”.
- Verplaatst initiatief voor actualisatie van vergunningen terug naar de overheid.

5. Wet tegen misbruik van milieurecht en stikstofruimte

Doel

Systematisch “juridisch geknoei” en creatief omzeilen van milieuregels stoppen. Kernmaatregelen:

- Wettelijk verbod op gebruik van latente of niet-gerealiseerde stikstofruimte en saldering met vergunningen van beëindigde of gesloopte installaties
- Strikte bewijsregels voor emissieberekeningen, met strafrechtelijke sancties bij manipulatie.
- Verplichte onafhankelijke toets van complexe modellen en aannames.

Waarom nodig

- Codificeert jurisprudentie van de Raad van State.
- Maakt misbruik vooraf onmogelijk i.p.v. achteraf corrigeerbaar.

6. Wet versterking Rijksregie en toezicht (ILT+)

Doel

Echte centrale regie en doorzettingsmacht waarborgen. Kernmaatregelen:

- Uitbreiding bevoegdheden ILT: bindende aanwijzingen, overname van dossiers bij falen
- Verplichte periodieke audits van VTH-uitvoering.
- Openbare rapportage over: niet-handhaven, vergunningen die strijdig zijn met EU-recht.

Waarom nodig

- Voorkomt dat het Rijk wegkijkt terwijl lagere overheden falen.
- Doorbreekt “we controleren onszelf”.

7. Wet bescherming van melders en professionals in VTH

Doel

Interne tegenspraak mogelijk maken en angstcultuur doorbreken. Kernmaatregelen:

- Uitbreiding klokkenluidersbescherming naar: vergunningverleners, handhavers, juristen bij overheden
- Meldplicht bij vermoedens van: collusie, politieke beïnvloeding, structureel niet-handhaven
- Onafhankelijke onderzoeksinstantie met doorzettingsmacht.

Waarom nodig

- Maakt verborgen misstanden zichtbaar.
- Ondersteunt professionals die nu klem zitten.

8. Wet constitutionele borging leefmilieu (wijziging art. 21 Gw)

Doel

Van een inspanningsverplichting naar een afdwingbaar recht. Kernmaatregelen:

- Aanpassing artikel 21 Gw: concretisering van doelen (gezonde leefomgeving, biodiversiteit, klimaat) en expliciet recht voor burgers om overheid aan te spreken bij nalaten
- Invoering constitutionele toetsing door de rechter.

Grootouders voor het Klimaat email info@grootoudersvoorhetklimaat.nl website <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl>

Stichting MOB email: info@mobilisation.nl; website: www.stichtingmobilisation.nl

Stichting Advocaat van de Aarde email info@advocaatvandeearde.nl website <https://advocaatvandeearde.nl>

- Verplichte toets van nieuwe wetgeving aan art. 21 Gw.

Waarom nodig

- Geeft burgers en maatschappelijke organisaties een stevig juridisch anker.
- Versterkt preventieve werking van het recht.

9. Wet klimaat- en milieuhandhaving industrie

Doel

Klimaatdoelen afdwingbaar maken in de dagelijkse VTH-praktijk. Kernmaatregelen:

- Verplichte opname van klimaatplafonds en energiebesparingsverplichtingen in vergunningen.
- Handhaving van energiebesparingsplicht met sancties.
- Doorzettingsmacht bij structurele overtredingen.

Waarom nodig

- Verbindt klimaatbeleid direct aan handhaving.
- Voorkomt vrijblijvendheid.